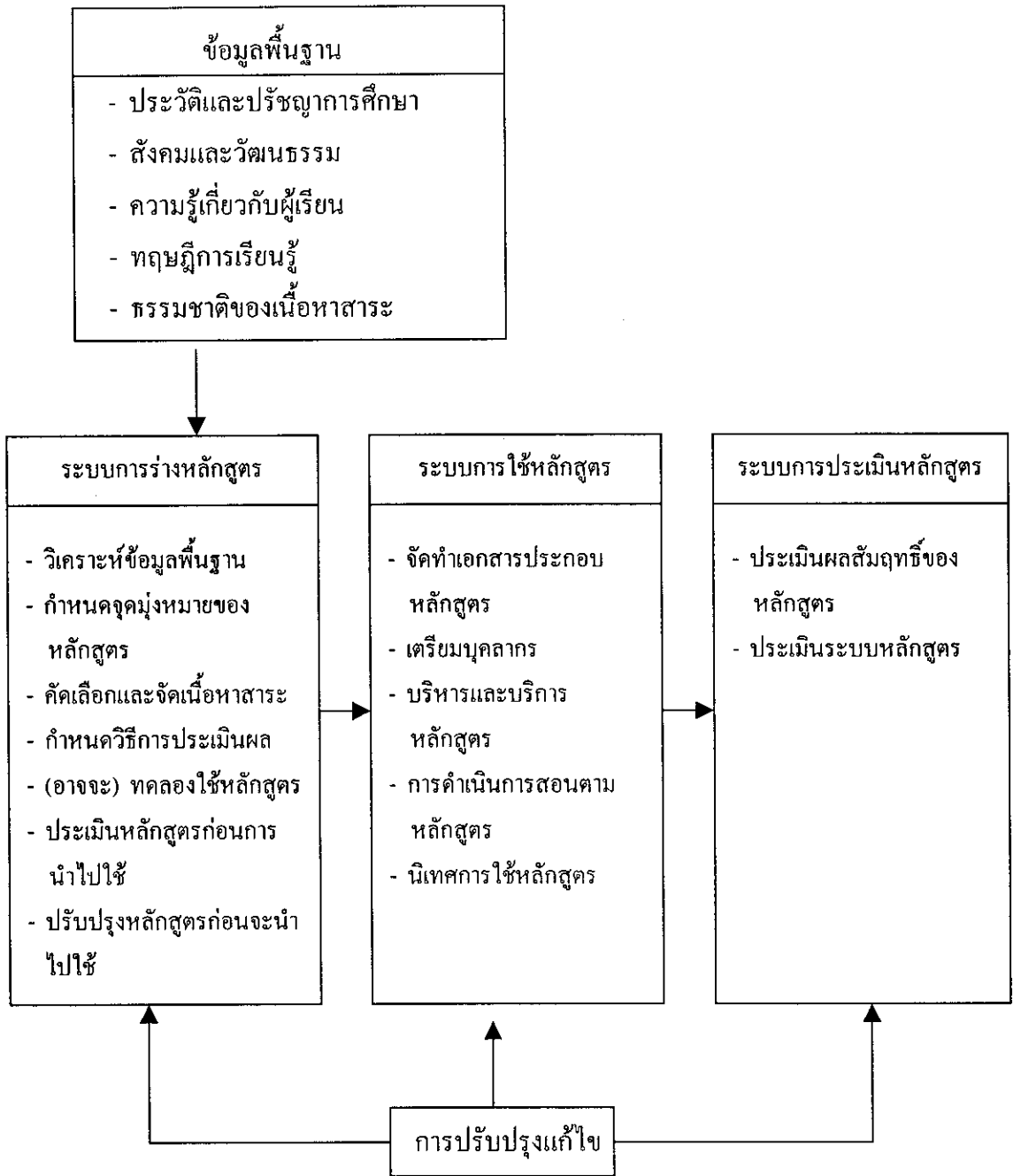

พะยอม แก้วกำเนิด (2533, หน้า 35-38) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นว่าควรประกอบด้วย

1. การศึกษา สํารวจ เก็บรวบรวมข้อมูลสเนเทศของท้องถิ่น ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ สภาพความต้องการของท้องถิ่น สภาพการจัดการศึกษา และสภาพความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและประชาชน
2. วิเคราะห์ข้อมูลสเนเทศเพื่อการศึกษา เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการสร้างหลักสูตรในเรื่องความสำคัญของรายวิชาหรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ และปัจจัยเกื้อหนุน
3. การกำหนดความเหมาะสมกับนักเรียน ในเรื่องวัตถุประสงค์ วิชาของนักเรียนความยากง่าย ความมากน้อยของเนื้อหาสาระ ความจำเป็น ความต้องการ ความถนัดและความสามารถของนักเรียน ความต้องการของผู้ปกครองท้องถิ่น และชาติบ้านเมือง
4. การกำหนดความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ในเรื่องความต่อเนื่อง ความสอดคล้องน้ำหนัก ความสำคัญ คุณค่า ความยากง่าย และปริมาณ
5. การกำหนดความคิดรวบยอดหรือความคิดหลัก หรือทางรวมนที่นักเรียนจะได้รับเมื่อเรียนจบรายวิชาหรือเนื้อหาสาระนั้นแล้ว
6. การร่าง “รายวิชา...” หรือ “เรื่องและเนื้อหาสาระ” ในเรื่องแนวทางกระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์เฉพาะรายวิชา รหัสประจำวิชาในกลุ่มวิชา
7. การวิเคราะห์ทบทวน ร่าง “รายวิชา....” หรือ “เรื่องและเนื้อหาสาระ”
8. การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในกระบวนการเรียนการสอนรายวิชานั้น เช่น ครูผู้สอน วิทยากร สถานที่ อุปกรณ์ เวลา และสภาพแวดล้อม
9. การคำนึงถึงและการจัดสรรปัจจัยองค์ประกอบเกื้อหนุนกระบวนการสอนรายวิชานั้น เช่น หนังสือเรียน เทคนิคการสอน การวิจัย การประเมินผล การนิเทศ
10. การนำร่าง “รายวิชา.....” หรือ “เรื่องและเนื้อหาสาระ” ไปทดสอบทดลองใช้ หรือนำร่องเพื่อการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสม

ระบบการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยที่สำคัญ 3 ระบบ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตรและระบบการประเมินผลหลักสูตร สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ได้เสนอระบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

ภาพที่ 5 ระบบการพัฒนาหลักสูตร

จากภาพที่ 5 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของระบบย่อยในระบบการพัฒนาหลักสูตร 3 ระบบ ซึ่งในแต่ละระบบย่อยจะมีขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน คือ

1. ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การกำหนดวิธีการประเมินผล การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้ และการปรับปรุงหลักสูตรก่อนจะนำไปใช้

2. ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร

3. ระบบการประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และการประเมินระบบหลักสูตรทั้งหมด

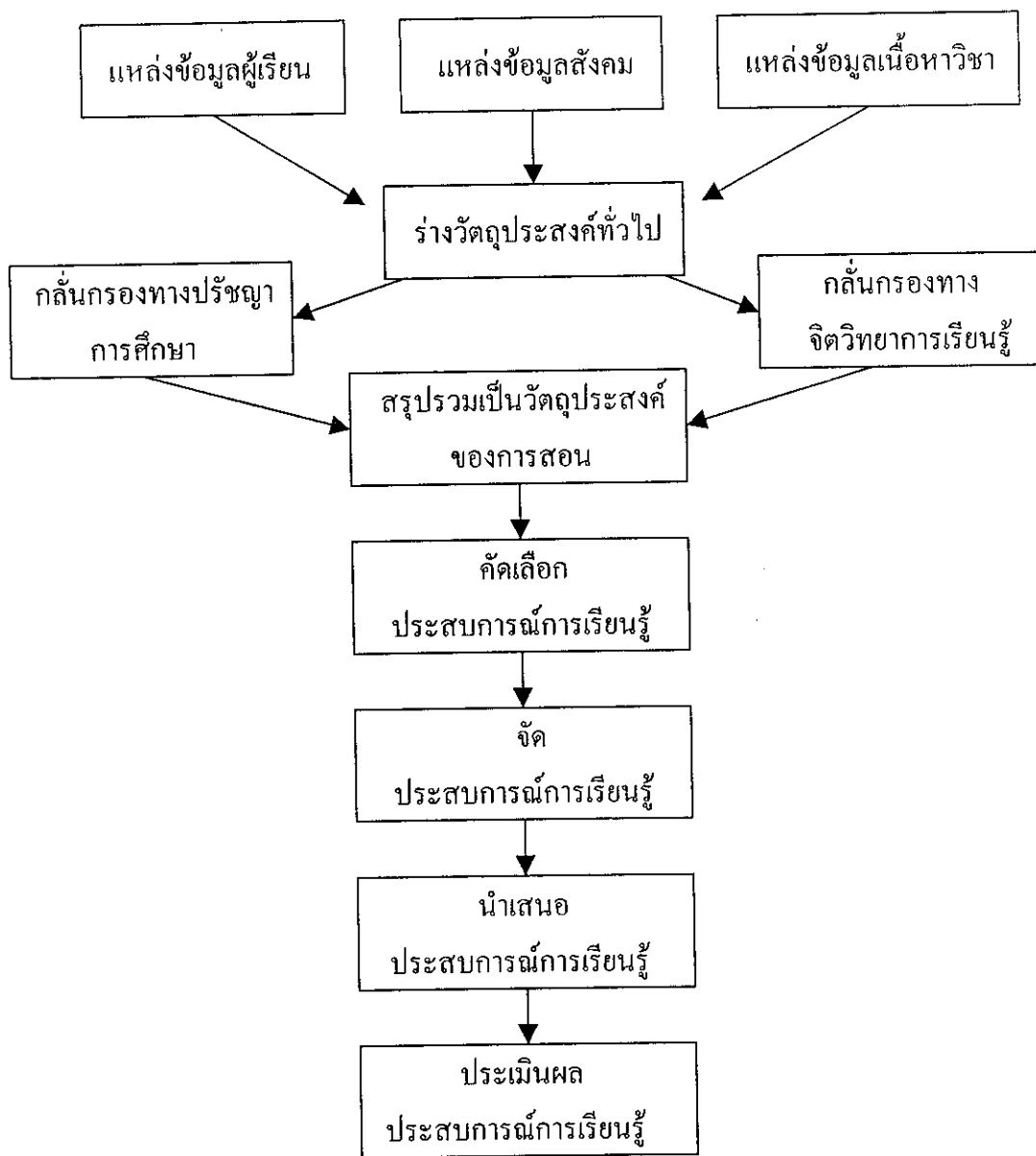
สำหรับการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรด้วย ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในระบบย่อยระบบใดก่อนหรือหลังก็ได้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีขั้นตอนที่สำคัญหลายขั้นตอน และนักพัฒนาหลักสูตรได้เสนอรูปแบบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ไทเลอร์ (Tyler, 1949)

ไทเลอร์ (Tyler, 1949) ได้กำหนดปัญหาพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร 4 ข้อ ซึ่งจะต้องตอบได้ครบเรียงลำดับจากข้อ 1 ถึง 4 ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทางการศึกษา ที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนบรรลุมีอะไรบ้าง
 2. การที่จะได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดนั้นจะต้องมีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้าง
 3. ประสบการณ์ทางการศึกษาที่กำหนดนั้น สามารถจัดให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
 4. จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษานั้น ๆ แล้ว
- รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler แสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 6 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์

รูปแบบที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ทาบา

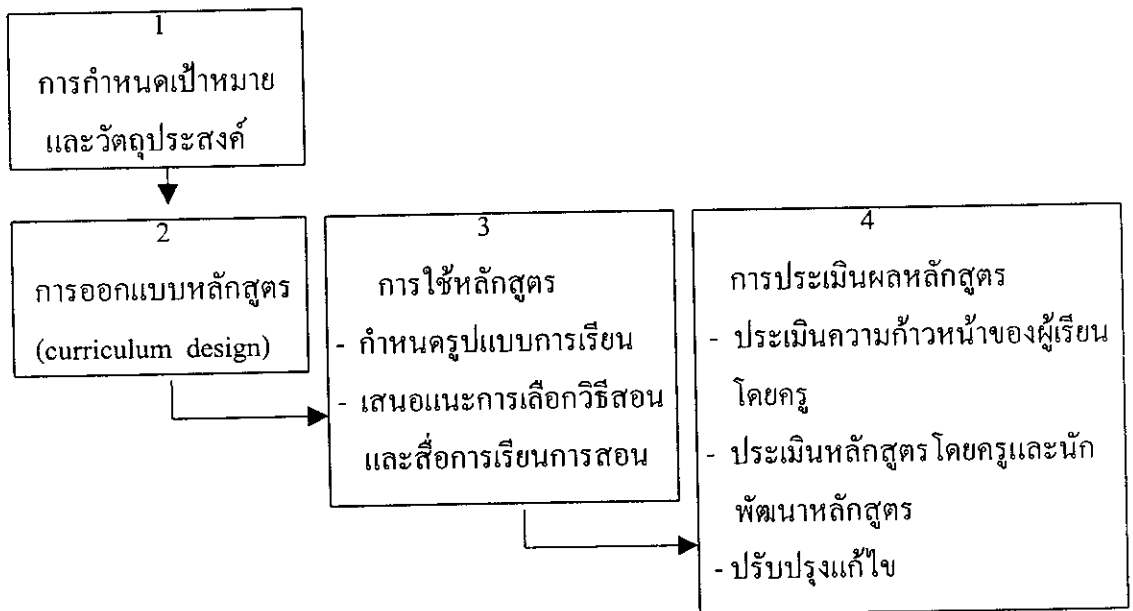
ทาบา (Taba, 1962) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. วินิจฉัยความต้องการ (diagnosis of needs) สํารวจสภาพปัญหาความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน

2. กำหนดจุดประสงค์ (formulation of objectives) กำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจนหลังจากที่ได้วินิจฉัยความต้องการแล้ว
3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ (selection of content) เพื่อให้มีความรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยพยายามคัดเลือกให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 2
4. จัดระเบียบ จัดลำดับ แก้ไขเนื้อหาวิชาความรู้ที่คัดเลือกมาได้ ในขั้นที่ 3 (organization of content)
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (selection of learning experiences) เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตร
6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of experiences) โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง
7. กำหนดสิ่งที่จะประเมิน และวิธีการประเมินผล โดยกำหนดว่าจะประเมินอะไร ใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

รูปแบบที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์

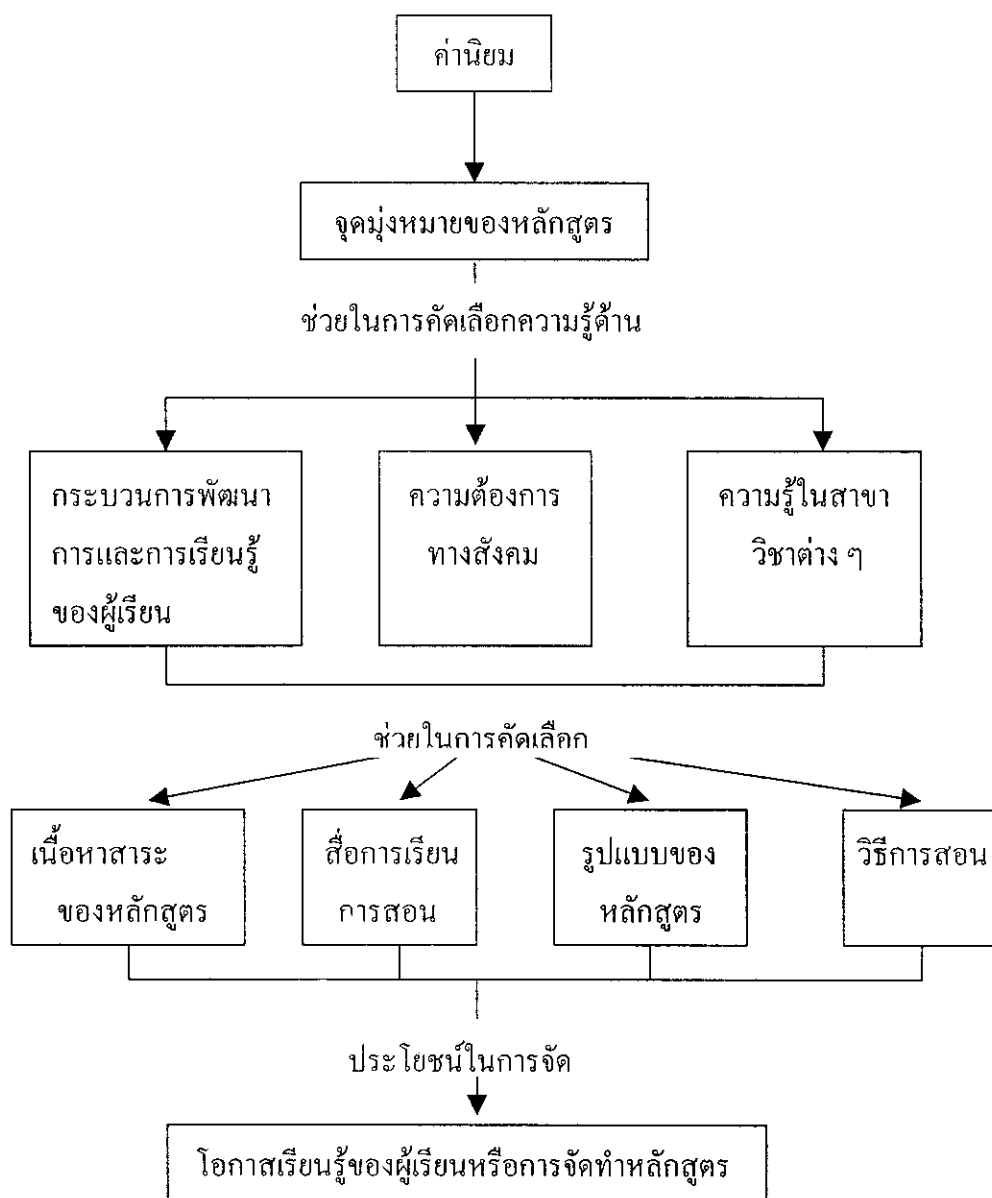
เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1981) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตร แสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 7 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์

รูปแบบที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ฟ็อกซ์

ฟ็อกซ์ (Fox, 1962) มีแนวคิดว่านักพัฒนาหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จากค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะช่วยในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็น ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของผู้เรียน ความต้องการทางสังคม และความรู้ในสาขา วิชาต่าง ๆ ความรู้ทั้ง 3 ประเภทนี้จะเป็นแนวทางแก่นักพัฒนาหลักสูตรในการคัดเลือกเนื้อหาสาระ ของหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน รูปแบบของหลักสูตร และวิธีการสอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ใน การนำไปใช้จัดโอกาสการเรียนรู้แก่ผู้เรียนหรือการจัดทำหลักสูตรต่อไป การพัฒนาหลักสูตรตาม แนวคิดของฟ็อกซ์ (Fox) แสดงได้ดังนี้

ภาพที่ 8 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของฟ็อกซ์

รูปแบบที่ 5 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของสจ๊วต อุทรานันท์

สจ๊วต อุทรานันท์ (2532) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลทางด้านประวัติและปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหาวิชา

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิจัยข้อมูล
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้
4. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำเอาหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติได้ จะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประการ เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร
5. การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรนั้นเป็นไปตามเจตนารมณ์ หรือจุดมุ่งหมายของสังคมและผู้เรียนเพียงใด
6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสภาพของสังคมมากขึ้น

จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดข้างต้นนั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์และเลือกเฉพาะขั้นตอนสำคัญ สามารถสรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรได้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร
- ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- ขั้นที่ 3 การออกแบบหลักสูตร
- ขั้นที่ 4 การคัดเลือกเนื้อหาสาระและการจัดประสบการณ์
- ขั้นที่ 5 การประเมินหลักสูตรก่อนนำไปใช้
- ขั้นที่ 6 การนำหลักสูตรไปใช้
- ขั้นที่ 7 การประเมินการใช้หลักสูตร
- ขั้นที่ 8 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

สำหรับขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 8 ขั้นตอนนั้น ผู้วิจัยได้สรุปรวบรวมรายละเอียดแต่ละขั้นมานำเสนอเพื่อความเข้าใจที่เป็นหมวดหมู่ตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรที่ดีควรเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางมากในการที่จะให้หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพดีขึ้น ผู้พัฒนาจะต้องศึกษาข้อมูลหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และสภาพพร้อมทั้งปัญหาด้านต่าง ๆ ของสังคม ข้อมูลที่ได้จะเป็นรากฐานในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาและความมุ่งหมายการศึกษาจะเป็นรากฐานในการเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่จะนำเข้ามาบรรจุในหลักสูตร เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมาย

ข้อมูลต่าง ๆ จำแนกได้ 6 ประการ คือ

1. ข้อมูลทางด้านปรัชญา นักปรัชญาจะตั้งคำถามในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับคนและความรู้และพยายามหาคำตอบที่ถูกต้องที่สุดมาเป็นแนวในการกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา
2. ข้อมูลที่ได้จากนักวิชาการในแต่ละสาขาวิชา ผู้พัฒนาหลักสูตรจำต้องฟังนักวิชาการในการกำหนดความมุ่งหมายในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริง และความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น
3. ข้อมูลที่ได้จากจิตวิทยาการเรียนรู้ มีอิทธิพลเปลี่ยนแปลงความมุ่งหมายของการศึกษาและก่อให้เกิดการปรับปรุงในด้านต่าง ๆ มากมาย
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพของสังคม ความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา และวัฒนธรรม มีผลต่อหลักสูตรเป็นอย่างมาก เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป หลักสูตรก็ควรเปลี่ยนแปลงไปด้วย
5. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของผู้เรียนเสียก่อน แล้วพยายามจัดเนื้อหาสาระ ตลอดจนกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
6. ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี พัฒนาการทางเทคโนโลยีได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ผู้พัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลทางด้านนี้ด้วย

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จำเป็นต้องศึกษา สํารวจ วิจัย ในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการเลือก คิด พิจารณา กลั่นกรอง ออกมาเป็นจุดมุ่งหมายข้อมูลที่ต้องคำนึงถึงเหล่านั้น คือ

1. ผู้เรียน โดยศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจและความถนัด ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งช่วยให้กำหนดจุดหมายได้โดยคำนึงถึงวัย และสภาพของผู้เรียน
2. สังคม โดยศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม โครงสร้าง เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลในการตั้งจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตในสังคมปัจจุบัน
3. ผู้เชี่ยวชาญ โดยศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ของนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละสาขาวิชา เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการกำหนดจุดมุ่งหมายให้เหมาะสม และสมดุลย์ในแต่ละเนื้อหา
4. ปรัชญา โดยศึกษาเกี่ยวกับปรัชญา เพื่อแสดงถึงพฤติกรรมที่ยอมรับกันเป็นส่วนใหญ่ของคนในสังคม ที่เป็นแนวทางจัดรูปแบบ และแนวทางต่าง ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

5. จิตวิทยา โดยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ทฤษฎีการเรียนรู้ พัฒนาการ การเสริมแรงอื่น ๆ เพื่อช่วยในการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องและสนองความแตกต่างของพฤติกรรมมนุษย์

6. เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ โดยศึกษาเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ แนวคิดใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เพื่อนำมาประกอบกับข้อมูลในด้านอื่นต่อไป

ขั้นที่ 3 การออกแบบหลักสูตร ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงแหล่งข้อมูลที่จะจัดหลักสูตรให้ เป็นไปตามเป้าประสงค์ และจุดมุ่งหมาย รวมทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน การออกแบบหลักสูตรมีหลายรูปแบบ เช่น

1. การจัดยึดเนื้อหาวิชาหรือสาขาวิชาเป็นหลัก ต้องจัดเนื้อหาวิชาที่จะเรียนให้ สอดคล้องกับเป้าประสงค์และจุดมุ่งหมาย การเรียนการสอนจัด โดยการแยกออกเป็นสาขาวิชา เช่น วิชาเคมี

2. การจัดยึดสมรรถภาพหรือเทคโนโลยีเป็นหลัก ต้องจัดสมรรถภาพที่จะได้มา ภายหลังการเรียนให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์และจุดมุ่งหมาย การจัดการเรียนการสอน ต้อง วางแผนไปในทางเปลี่ยนแปลง เช่น การฝึกค่านิยมที่ดี

3. การจัดที่ยึดลักษณะ หรือความเปลี่ยนแปลงของมนุษย์เป็นหลัก ต้องจัดลักษณะ มนุษย์ของผู้เรียนที่ควรพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์และจุดมุ่งหมาย การจัดการเรียน การสอน ต้องวางแผนไปในทางเปลี่ยนแปลง เช่น การฝึกค่านิยมที่ดี

4. การจัดยึดหน้าที่หรือกิจกรรมทางสังคมเป็นหลัก เป้าประสงค์และจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับความต้องการของสังคม วิธีการจัดการเรียนการสอนยึดการจัดสอนกิจกรรมทางสังคม เช่น การรณรงค์การออกเสียงเลือกตั้ง

5. การจัดยึดความต้องการของแต่ละบุคคล หรือกิจกรรมของแต่ละคนเป็นหลัก เป้าประสงค์และจุดมุ่งหมาย ต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน วิธีการจัด การเรียนการสอน ควรให้ผู้เรียนได้เรียน หรือทำกิจกรรมโดยอิสระ เช่น การเรียนวาดภาพ

จะเห็นว่าหลักสูตรจะออกมาในลักษณะใดขึ้นอยู่กับผู้พัฒนาหลักสูตรว่า ยึดอะไรเป็น หลักในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรที่ดีผู้พัฒนาควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ในหลายด้าน เช่น ด้านเนื้อหาวิชาเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสังคม และความต้องการของบุคคล เพื่อจัดให้ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสนองความต้องการของผู้เรียน เพื่อผู้เรียนสามารถนำ ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขั้นที่ 4 การคัดเลือกเนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้

1. การเลือกเนื้อหาจะต้องให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ปรัชญา นวัตกรรมและเทคโนโลยี
2. สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความพอใจของผู้เรียน
3. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน
4. ส่งเสริมจุดมุ่งหมายหลายด้านพร้อมกัน
5. สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล
6. เนื้อหาเหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน
7. การเลือกเนื้อหาจะต้องจัดตามลำดับก่อนหลัง
8. การเลือกเนื้อหาจะต้องจัดตามความยาก - ง่าย
9. การเลือกเนื้อหาต้องเรียนจากสิ่งใกล้ตัว ไปหาสิ่งที่ไกลตัว
10. การเลือกเนื้อหาจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหานามธรรม
11. การเลือกเนื้อหาที่เป็นตัวอย่างไปหาสิ่งที่เป็นกฎเกณฑ์
12. การเลือกเนื้อหามากน้อย ให้สัมพันธ์กับเวลา
13. การเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับหลักสูตรเนวนอนและแนวตั้งหรือความกว้าง

และความลึก

14. เนื้อหาเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ
15. เนื้อหาเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ในระดับสูงขึ้นไป
16. เนื้อหาที่มีคุณค่าในการดำรงรักษา และปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดี เช่น

ศิลปะ ภาษา

17. เนื้อหาที่ส่งเสริมและพัฒนาสังคมให้เหมาะสมกับภาวะของโลกในปัจจุบัน
18. เนื้อหาที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้
19. เนื้อหาสอดคล้องกับบุคลิกภาพในการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน

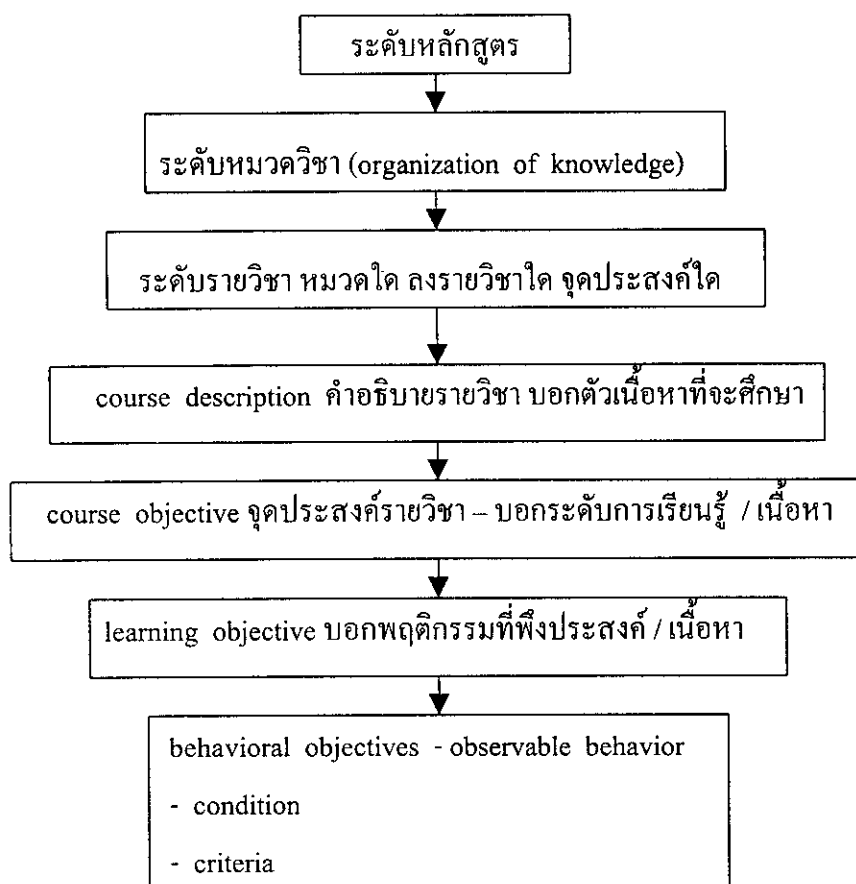
ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เมื่อจัดทำหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ก่อนนำไปใช้จริงจำเป็นต้องมีการทดลองใช้ก่อน ด้วยวิธีการปฏิบัติจริงในโรงเรียน เพื่อหาข้อบกพร่องของหลักสูตร

กระบวนการประเมินผลโดยทั่วไปมักจะมีลักษณะดังนี้

1. ในการประเมินผลหลักสูตร จะมีการกำหนดลงไปว่าจะประเมินอะไรอย่างไรเฉพาะเจาะจง
2. ในการประเมินผลหลักสูตร จะมีการกำหนดว่าต้องการข้อมูลอะไรที่นำมาช่วยในการประเมินผล

3. ในการประเมินผลหลักสูตรจะมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการนั้น
4. ในการประเมินผลหลักสูตรจะมีกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานในการประเมินผล
5. ในการประเมินผลหลักสูตรจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้
6. หลังจากที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้ว จะมีการส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้แก่ผู้ที่จะตัดสินใจหรือดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องของหลักสูตรนั้น

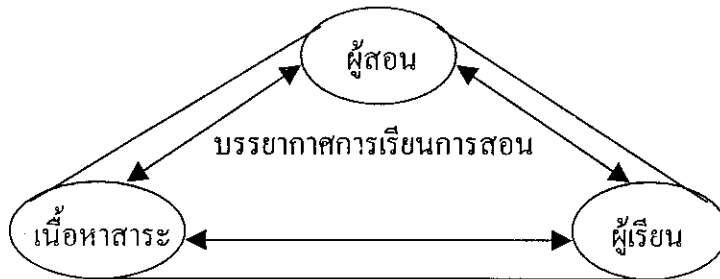
ขั้นที่ 6 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งผ่านผู้เกี่ยวข้องและผ่านระดับการปฏิบัติการหลายระดับ ดังนี้

ภาพที่ 9 การจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผ่านผู้เกี่ยวข้อง

การทำงานเกี่ยวกับหลักสูตร ขั้นตอนการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการชี้ถึงความสำคัญหรือความล้มเหลวของหลักสูตรโดยตรง โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้มีส่วนบทบาทมากที่สุด คือ ทำให้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมาย เพราะจะเป็นผู้ที่วางแผนและดำเนินการในเรื่องการนำตัวหลักสูตร แผนการสอน และคู่มือในรูปแบบต่าง ๆ มาจัดเป็นกิจกรรม เพื่อให้เกิด

ประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ฉะนั้นคุณภาพของครูนั้นเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุจุดหมายของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นเรื่องของการเตรียมครู การปรับปรุงคุณภาพของครูประจำการ และประสิทธิภาพในการสั่งสอนของครู

ภาพที่ 10 แสดงบรรยากาศการเรียนการสอน

จากภาพ พอจะสรุปได้ว่า การสอน คือ ความพยายามของคน ๆ หนึ่ง หรือหลาย ๆ คน ที่จะจัดหรือกระทำกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้บุคคลคนหนึ่งหรือหลายคนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ประสงค์

งานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

1. งานบริหารและบริการหลักสูตร

1.1 ส่วนกลาง เป็นเรื่องของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ส่วนท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียน คือ การจัดบุคลากรเข้าสอนตามความถนัดและความเหมาะสม และการบริการแหล่งวิชาการ

2. งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร คือ โรงเรียนควรปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตามหลักสูตร

3. งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 7 การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตร หลังจากที่ได้นำไปใช้ได้ระยะหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน
2. เพื่อพิจารณาหาคุณค่าของหลักสูตร

3. เพื่อกำหนดคุณค่าของการบริหาร และการจัดการ ตลอดจนโดยสร้างและการดำเนินงานของโรงเรียน หรือสถานที่เกี่ยวกับการสอน ว่าดีหรือไม่ อยู่ในระดับใด

การประเมินหลักสูตร สามารถเลือกวิธีการประเมินและนำมาใช้ประเมินหลักสูตรได้หลายวิธี เช่น รูปแบบการประเมินแบบ CIPP model รูปแบบของ สเตค (the stake congruence-contingency model) เป็นต้น โดยการนำมาใช้ก็ไม่จำเป็นจะต้องใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น อาจนำมาใช้ผสมกันได้ตามความเหมาะสม

ขั้นที่ 8 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันแบบวัฏจักร ในกระบวนการต่อเนื่องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หลักสูตรที่ใช้แล้วจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อให้สนองตอบต่อสภาพทางสังคม การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่นิยมกันมี 5 วิธีคือ

1. การเปลี่ยนแปลงจากระดับผู้บริหาร (the administrative approach)
2. การเปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (the grass-roots approach)
3. การเปลี่ยนแปลงโดยใช้วิธีการสาธิต (the demonstration approach)
4. วิธีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ (systematic approach)
5. การใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ (action research)

อย่างไรก็ดี การปรับปรุงหลักสูตรนั้น หลังจากที้นำไปใช้แล้วอาจมีข้อบกพร่องมากมาย การปรับปรุงบางครั้งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงทุกองค์ประกอบ เช่น ถ้ามีความบกพร่องตรงส่วนเนื้อหา (content) กับปรับปรุงทันที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และขึ้นอยู่กับผลจากข้อมูลย้อนกลับ (feed-back)

การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรมีจุดประสงค์ เพื่อพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่จะประเมินนำมาพิจารณาร่วมกันเช่น ตัวเอกสารหลักสูตร วัสดุ หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตัวผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตร และความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในชุมชนและสังคม เป็นต้น แนวการประเมินหลักสูตรสามารถทำได้เป็น 3 ระยะด้วยกัน คือ

1. ระยะก่อนโครงการ ————— การสร้างและการพัฒนาหลักสูตร
2. ระยะระหว่างโครงการ ————— การนำหลักสูตรไปใช้
3. ระยะหลังโครงการ ————— การติดตามประเมินหลักสูตรทั้งระบบ

จุดมุ่งหมาย ของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติส่วนใหญ่มีอยู่ 2 ประการ คือ

1. การประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร คือการประเมินในระหว่างการปฏิบัติงาน พัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ผลการประเมินนั้นให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยมีการวัดผลเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรแล้วนำผล จากการวัด มาประเมินว่าแต่ละขั้นตอนของหลักสูตร มีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ดี เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งจะ เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร ในการที่จะ ปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนของหลักสูตร ได้ถูกต้องก่อนที่จะนำไปใช้จริงต่อไป

2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียน ของสังคมเพียงใด ควรจะใช้ได้ต่อไปหรือควร จะยกเลิกทั้งหมด หรืออาจจะยกเลิกเพียงบางส่วน และปรับแก้ในส่วนใด

เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1966) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ curriculum planning for modern schools ว่าการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ยุ่ยากและ ซับซ้อนต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ มาประกอบการประเมินและได้จัดลำดับขั้นตอนของการประเมิน หลักสูตรไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. การประเมินจุดมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ ได้แก่ จุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเฉพาะวิชา และจุดประสงค์ในการเรียน เพื่อดูว่าจุดมุ่งหมายเหล่านี้เหมาะสมสอดคล้อง กับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมหรือไม่เพียงใด ภาษาที่ใช้ยุ่งยากแก่การสื่อสารซึ่งกันและกันหรือไม่ การกำหนดจุดมุ่งหมายไว้สูงเกินไปและยากแก่การปฏิบัติหรือไม่

2. การประเมินโครงสร้างการศึกษาของโรงเรียนทั้งระบบ การประเมินผลโครงการ ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ทราบว่าการใช้หลักสูตร บรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดได้หรือไม่ เช่นการเตรียม ความพร้อมของโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ การดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน การจัด เตรียมงบประมาณ การฝึกอบรมครู การแนะแนว ห้องสมุด โรงฝึกงานการดำเนินงานของ โครงการต่าง ๆ ได้ระบบมากน้อยเพียงใด และโครงการที่ได้กระทำไปมีประสิทธิภาพหรือไม่

3. การประเมินการเลือกเนื้อหาสาระของวิชา การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียน สู่การเรียนได้จัดและดำเนินไปเหมาะสมมากน้อยเพียงใด และการจัดประสบการณ์การเรียน ได้สัดส่วนกันครบทุกด้านและมีความเหมาะสมหรือไม่

4. การประเมินการสอน การประเมินผลระดับนี้ เพื่อจะดูว่าการสอนของครูดำเนิน ไปโดยยึดถือหลักสูตรเป็นหรือไม่ การสอนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปตามความ มุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ก็คือความสามารถใน การสอนของครู ที่จะบ่งชี้ว่ากระบวนการเรียนการสอนได้ดำเนินไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตร

5. การประเมินโครงการใช้หลักสูตร ถึงแม้ว่าการประเมินผลของแต่ละโครงการได้วางแผน และขั้นตอนของการประเมินผลไว้อย่างดีแล้วก็ตาม แต่การดำเนินงานอาจจะมีข้อผิดพลาดได้ ซึ่งจะทำให้การประเมินเพื่อสรุปผลของหลักสูตรผิดพลาดไปได้ ฉะนั้นจึงต้องมีการประเมินผลโครงการเพื่อตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง

โดยทั่วไปแล้วการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม จะมีความมุ่งหมายและขั้นตอนของการปฏิบัติที่ส่วนใหญ่ ๆ คล้ายคลึงพอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร หรือการประเมินปัจจัยเบื้องต้น โดยตรวจสอบดูว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้น สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งเป็นระยะของการพัฒนาหลักสูตรและการตรวจสอบหลักสูตรตามลำดับดังนี้ คือ

1.1 การประเมินจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร และความมุ่งหมายเฉพาะที่สำคัญ ๆ ของหลักสูตร

1.2 การประเมินผลแต่ละระยะของการวางแผนปรับปรุงหลักสูตร

1.3 การทดลองและการปรับปรุงวัสดุประกอบหลักสูตรและวิธีการสอนต่าง ๆ

1.4 การประเมินผลระยะทดลองต่าง ๆ

1.5 การประเมินคุณภาพของการใช้หลักสูตรทั่วไป

2. เพื่อวัดผลดูว่า การวางเค้าโครงและรูปแบบระบบของหลักสูตร รวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตร และการบริหารและการบริการหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ ในบางครั้งจะเรียกว่าการประเมินกระบวนการ โดยแบ่งระยะของการประเมินดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา ตรวจสอบเสนอแนะให้ข้อมูลในการประเมินผล

2.2 สร้างเครื่องมือ ข้อทดสอบ ในการประเมินหลักสูตร

2.3 ศึกษาแหล่งข้อมูลสำหรับการประเมินผล จากครู ผู้ปกครองและชุมชน

2.4 รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการประเมินผล

3. การประเมินผลจากตัวผู้เรียนเอง หรือการประเมินผลผลิตเพื่อตรวจสอบดูว่า มีลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงไร

เมื่อทราบความมุ่งหมาย ขั้นตอนของการประเมินหลักสูตรแล้ว สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของการประเมินหลักสูตร อันอาจทำให้การประเมินหลักสูตรผิดพลาดไปได้ คือ วิธีการประเมินและเครื่องมือ เป็นสิ่งที่จะต้องกำหนดและสร้างขึ้นมา ให้สอดคล้องกับสิ่งที่จะประเมิน และมีความเชื่อมั่นได้ ต้องทำความเข้าใจให้แน่ชัดว่า การประเมินหลักสูตรนั้นจะกระทำตอนไหน และระยะใดของการพัฒนาหลักสูตร เวลาอภิปรายผลและเสนอแนะควรชัดเจนว่าการประเมิน

หลักสูตรนั้นกระทำกันที่จุดใด หรือกระทำทั้งระบบของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน เช่น การประเมินผลที่ตัวผู้เรียนในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เน้นการสอนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler) ซึ่งเป็นผู้ให้แนวคิดของการศึกษาว่า “การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม” ดังนั้น การประเมินผลจึงมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ตัวผู้เรียนเป็นประการสำคัญ และการวัดผล การเปลี่ยนแปลงที่ตัวผู้เรียน จะต้องวัดอะไรบ้างจึงจะครอบคลุมได้ทั่วถึง การวัดที่ตัวคนนั้นจะต้องกระทำทั้ง 4 ประการควบคู่กันไป คือ หัว (head) จิตใจ (heart) มือ (hand) และสุขภาพอนามัย (health) การวัดทางด้านหัวจะต้องคำนึงถึงความสามารถทางสมองเป็นหลัก การวัดทางด้านจิตใจ หมายถึง ความสนใจ เจตคติค่านิยม และการวัดทางด้านมือคือการมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ ประการสุดท้ายคือวัดทางด้านสุขภาพอนามัย จะต้องเสริมสร้างคนให้มีนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย การออกกำลังกาย เป็นต้น เมื่อทราบว่าคนมีองค์ประกอบที่จะวัดอะไรบ้างแล้ว จะต้องศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหาสาระของหลักสูตรว่า ต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงที่ด้านใดมากน้อยแค่ไหน ในการหาวิธีการวัดและสร้างเครื่องมือในการวัด และประเมินผลจะต้องกระทำกันอย่างพิถีพิถันและละเอียดรอบคอบเพื่อการประเมินผลที่ถูกต้อง

ทาบา (Taba, 1962, p. 312) กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการตัดสินใจและตัดสินใจคุณค่าในการบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา”

การประเมินหลักสูตรโดยใช้เทคนิคปุยแซงค์ (puissance analysis technique) ปุยแซงค์ เทคนิคเป็นวิธีการประเมินหลักสูตรซึ่งวิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ส่วนของหลักสูตร คือ จุดมุ่งหมาย การเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน องค์ประกอบแต่ละส่วนได้มีการจำแนกเป็นข้อย่อย ๆ ผู้ประเมินจะทำการให้คะแนนในข้อย่อยแต่ละข้อโดยใช้ตารางวิเคราะห์ (Puissance analysis matrix) ดังจะได้อธิบาย ต่อไปนี้

ตารางการวิเคราะห์หลักสูตรตามวิธีการแบบปุยแซงค์สร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ที่เสนอโดยกาเย่ (Gagne) แต่ได้ดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับการประเมินหลักสูตรโดยแบ่งประเภทความรู้ไว้เพียง 6 ประเภท แต่ละประเภทได้ให้น้ำหนักเรียงตามลำดับดังนี้

1. แบบลูกโซ่	ให้น้ำหนัก 1
2. แบบเชื่อมโยงโดยใช้คำพูด	ให้น้ำหนัก 2
3. แบบผสมผสาน	ให้น้ำหนัก 3
4. แบบแนวคิด	ให้น้ำหนัก 4

ขั้นที่ 3 ขั้นหาค่าคุณภาพหลักสูตร (The Puissance Measure) ใช้ตัวย่อ P.M.
หลังจากคิดน้ำหนักของแต่ละช่องเสร็จแล้ว ก็นำมาเข้าสู่สูตรดังนี้

$$P.M. = \frac{\text{น้ำหนักของทุกช่องในตารางวิเคราะห์ปุ๋ยเชิงคร่าวๆรวมกัน}}{\text{จำนวนข้อที่นำวิเคราะห์}}$$

จากตัวอย่างหลักสูตร ในตารางวิเคราะห์ปุ๋ยเชิงคร่าวๆที่เสนอจะคิดค่านวณค่าของหลักสูตร
ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} P.M. &= \frac{1 + 2 + 4 + 16 + 6 + 6 + 16 + 2 + 24 + 12 + 15 + 18 + 15 + 24 + 30 + 30}{30} \\ &= \frac{221}{30} = 7.4 \end{aligned}$$

ขั้นที่ 4 ขั้นแปลผล เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลที่คำนวณได้ มีดังนี้

ค่า P.M. ตั้งแต่ 1-4 แสดงว่าหลักสูตรมีคุณภาพต่ำ

ค่า P.M. ตั้งแต่ 4-10 แสดงว่าหลักสูตรมีคุณภาพปานกลาง

ค่า P.M. ตั้งแต่ 10-18 แสดงว่าหลักสูตรมีคุณภาพสูง

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีค่า P.M. = 7.4 แสดงว่าหลักสูตรนี้มี
คุณภาพในระดับปานกลางค่อนข้างไปในทางสูงเล็กน้อย

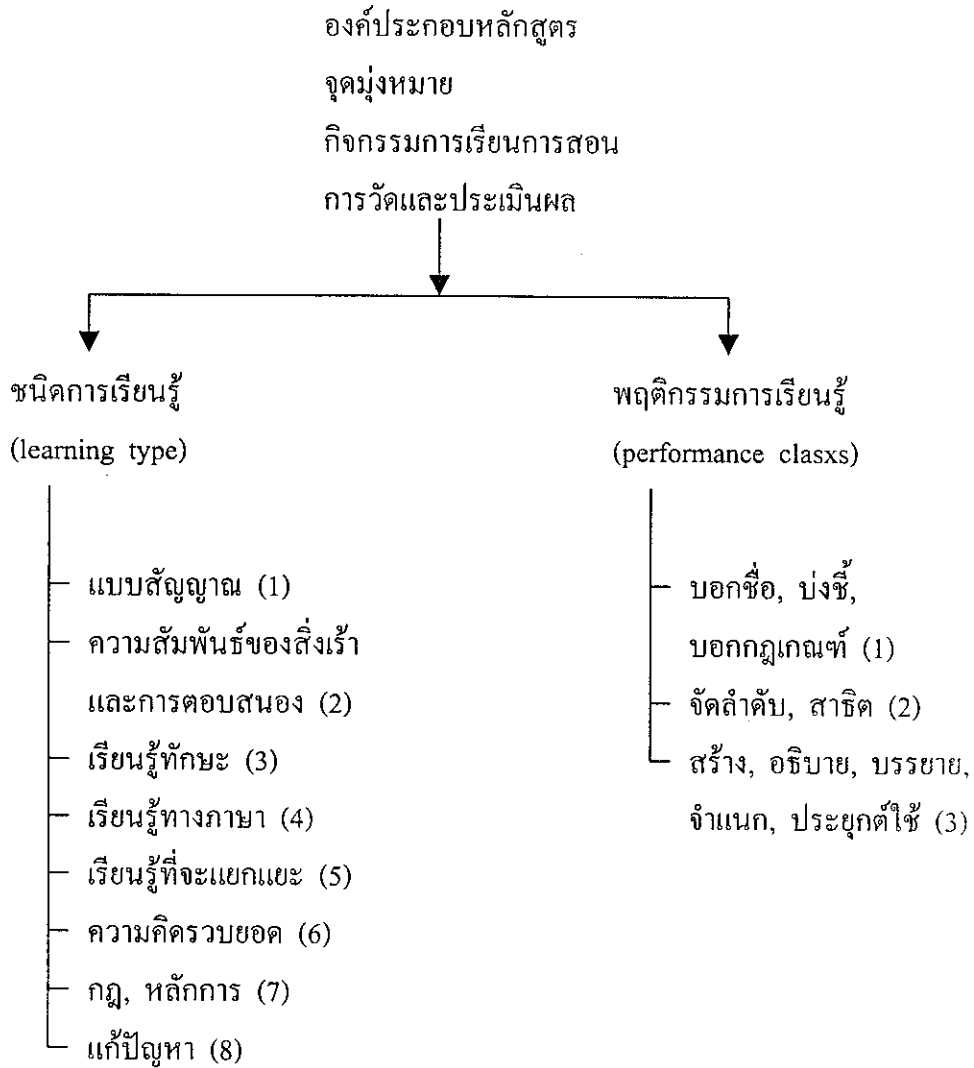
การประเมินหลักสูตร โดยใช้เทคนิคปุ๋ยเชิงคร่าวๆที่ได้เสนอมานี้ เป็นวิธีการที่ใช้ประเมิน
หลักสูตรโดยส่วนรวม คือ ประเมินองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนรวมกัน ได้แก่ จุดมุ่งหมาย
กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

การประเมินหลักสูตร โดยใช้เทคนิคปุ๋ยเชิงคร่าวๆนี้อาจจะดำเนินการวิเคราะห์ส่วนใดส่วน
หนึ่งของหลักสูตรเพียงส่วนเดียวก็ได้ เช่น ทำการวิเคราะห์เฉพาะจุดมุ่งหมาย หรือวิเคราะห์เฉพาะ
กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อดูว่าแต่ละส่วนของหลักสูตรมีค่าเท่าใด ก็ย่อมจะทำได้โดยอาศัย
กระบวนการวิเคราะห์แบบเดียวกันกับที่ได้กล่าวมาแล้ว

แบบขอ ความรู้ / พฤติกรรม การเรียนรู้	แบบลูกโซ่ (1)	แบบ เชื่อมโยง โดยใช้คำพูด (2)	แบบ ผสมผสาน (3)	แบบแนวคิด (4)	แบบ หลักการ (5)	แบบ แก้ปัญหา (6)
1. บอก, ชี้ (1)	ก.5 = 1	ก.4 = 2				
2. เลือก (1)				ก.2 = 4		
3. บ อ ก ก ฎ เกณฑ์ (1)		จ.1, จ.2, จ.8 ก.1, ก.3, ก.7 ว.1, ว.2 = 16				จ.9 = 6
4. ลำดับ (2)			ว.3 = 6	จ.4, ว.4 = 6		
5. สาธิต (2)	ก.6 = 2					จ.10, ว.10 = 24
6. สร้าง (3)		ก.8, ว.6 = 12			จ.5 = 15	
7. อธิบาย (3)			ก.9, ว.5 = 18		จ.6 = 5	
8. แยกแยะ (3)				ก.10, ว.9 = 24	จ.7, ว.7 = 30	
9. ใช้กฎเกณฑ์ (3)					จ.3, ว.8 = 30	

ภาพที่ 11 ตัวอย่างการวิเคราะห์หลักสูตรตามเทคนิคปยุแซงค์

การประเมินหลักสูตรแบบปุยแข่งค์

ภาพที่ 12 แสดงการประเมินหลักสูตรแบบปุยแข่งค์

ข้อมูลสภาพทั่วไปของอำเภอบางน้ำเปรี้ยว

ประวัติความเป็นมา เดิมอำเภอบางน้ำเปรี้ยวตั้งอยู่ที่บ้านต้นสำโรง ตำบลบางขนาก ห่างจากที่ว่าการอำเภอในปัจจุบันทางทิศตะวันออกประมาณ 4 กม. โดยมีหลวงพิศาลเกษตรสมบูรณ์ (เกตุ เกษสมบูรณ์) เป็นนายอำเภอ มาปี พ.ศ. 2448 ทางราชการได้ปลูกสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นเป็น

ครั้งแรกที่หมู่ 2 ตำบลบางน้ำเปรี้ยว เป็นอาคารชั้นเดียวในปี พ.ศ. 2495 ได้สร้างงบประมาณตามแบบแปลนของกรมโยธาเทศบาลเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น หลังคามุงด้วยสังกะสี ตั้งอยู่ฝั่งเหนือของคลองแสนแสบ แล้วเสร็จเมื่อต้นปี พ.ศ. 2496 และใช้เป็นที่ว่าการอำเภอเปิดให้บริการประชาชน ต่อมา พ.ศ. 2540 กรมการปกครองได้ให้งบประมาณสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นใหม่ ตามแบบแปลนกรมโยธาธิการเป็น อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น หลังคามุงกระเบื้อง ตั้งอยู่ฝั่งเหนือของคลองแสนแสบแล้วเสร็จปลายปี พ.ศ. 2540 และเปิดให้บริการประชาชนเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2541

การที่มีชื่อว่า “อำเภอบางน้ำเปรี้ยว” เพราะตัวที่ว่าการอำเภอดังอยู่ในตำบลบางน้ำเปรี้ยว ตามคำบอกเล่าของผู้สูงอายุว่าเดิมเมื่อถึงฤดูแล้งน้ำในลำคลองแห่งนี้ ขุนชั้นมีรสเปรี้ยวจึงได้ชื่อว่า ตำบลบางน้ำเปรี้ยว และให้นามว่า “อำเภอบางน้ำเปรี้ยว” มีราษฎรประกอบอาชีพทำนาอยู่แถบริมคลองเพียงเล็กน้อยต่อมาร.ศ. 113 บริษัท คุนยามได้เข้ามาทำการขุดคลอง 18 คลอง 19 คลอง 20 คลอง 21 และจัดทำประตูระบายน้ำขึ้น ทำให้ดินจืดคลายความเปรี้ยวลงมากจึงทำให้มีราษฎรที่อื่นพากันอพยพจากที่ต่าง ๆ เพื่อประกอบอาชีพทำนามากขึ้นตราบทุกวันนี้

สภาพทั่วไป

1. ลักษณะที่ตั้ง อำเภอบางน้ำเปรี้ยว ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดฉะเชิงเทราไปตามทางหลวงหมายเลข 3200 (ฉะเชิงเทรา - บางน้ำเปรี้ยว) บริเวณบ้านบางน้ำเปรี้ยว หมู่ที่ 2 ตำบลบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทราระยะทางห่างจากจังหวัด 19 กม. และห่างจากกรุงเทพ 70 กม.

2. พื้นที่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีพื้นที่ 498.659 ตร.กม. หรือ 318,760 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลชุมพล อ.องครักษ์ จ.นครนายก

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตหนองจอก กรุงเทพฯ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบางยาง อ.บ้านสร้าง จ.ปราจีนบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางไทร อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี

3. ลักษณะภูมิประเทศ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1-9 เมตรพื้นที่ทั้งหมดตั้งอยู่ในเขตชลประทานมีแม่น้ำลำคลองผ่านหลายสายดังนี้ แม่น้ำบางปะกง แม่น้ำนครนายก คลองบางขนาก คลองท่าไข่ นอกจากนี้ที่กล่าวมานี้ท้องที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยวยังมีคลองขุด คลองซอยอีกหลายสาย เช่น คลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต คลอง 14 คลอง 15 คลอง 19 คลอง 18 คลอง 17 คลอง 20 คลอง 21 และคลองหกวา

4. พื้นที่และการใช้ประโยชน์ พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร เป็นโรงงานอุตสาหกรรมบางส่วน

การปกครอง แบ่งเขตการปกครองเป็น 10 ตำบล 147 หมู่บ้าน และราชการบริหาร ส่วนท้องถิ่นดังนี้

1. เทศบาลจำนวน 4 แห่ง ได้แก่
 - 1.1 เทศบาลตำบลคอนนิมพลี
 - 1.2 เทศบาลตำบลบางขนาก
 - 1.3 เทศบาลตำบลศาลาแดง
 - 1.4 เทศบาลตำบลบางน้ำเปรี้ยว
2. องค์การบริหารส่วนตำบล 10 แห่ง มีดังนี้
 - 2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำเปรี้ยว
 - 2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงอากาศ
 - 2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลบางขนาก
 - 2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลคอนนิมพลี
 - 2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลบึงน้ำรักษ์
 - 2.6 องค์การบริหารส่วนตำบลคอนเกาะกา
 - 2.7 องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาแดง
 - 2.8 องค์การบริหารส่วนตำบลสิงโตทอง
 - 2.9 องค์การบริหารส่วนตำบลหมอนทอง
 - 2.10 องค์การบริหารส่วนตำบลโยธะกา

จำนวนประชากร รวม 79,548 คน แบ่งเป็นชาย 39,714 คน หญิง 39,834 คน จำนวน ครอบครั้ว 16,031 หลังคาเรือน ความหนาแน่นของราษฎรต่อพื้นที่ 159 ตารางกิโลเมตร

สภาพเศรษฐกิจ ประชาชนในอำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีการประกอบอาชีพทางการ เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ และมีการประกอบกิจการทางด้านอุตสาหกรรมบางส่วน โดยอำเภอมิ พื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น 24,650 ไร่ ครัวเกษตร จำนวน 8,984 ครอบครั้ว พืชเศรษฐกิจส่วนใหญ่ แยกได้ดังนี้

1. การเกษตรกรรม มีพื้นที่ปลูกข้าว 217,021 ไร่ จำนวนครั้วเรือนที่ปลูก 6,296 ครัวเรือนมีพื้นที่ปลูกพืชสวน 9,690 ไร่ จำนวนครั้วเรือนที่ปลูก 5,084 ครัวเรือน
2. การปศุสัตว์ ส่วนมากจะเลี้ยงเป็นอาชีพเสริม มีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจบ้าง
 - 2.1 การเลี้ยงโค จำนวน 4,206 ตัว
 - 2.2 การเลี้ยงสุกร จำนวน 2,941 ตัว

- 2.3 การเลี้ยงไก่ จำนวน 591,011 ตัว
- 2.4 การเลี้ยงเป็ด จำนวน 27,929 ตัว
- 2.5 การเลี้ยงห่าน จำนวน 102 ตัว
3. การประมง ประชากรในอำเภอเลี้ยงสัตว์น้ำดังนี้
 - 3.1 การเลี้ยงกุ้ง จำนวน 725 รายใช้พื้นที่ในการเลี้ยง 4,724 ไร่
 - 3.2 การเลี้ยงปลา จำนวน 252 รายใช้พื้นที่ในการเลี้ยง 683 ไร่
 - 3.3 การเลี้ยงตะพาบน้ำ จำนวน 129 รายใช้พื้นที่ในการเลี้ยง 85 ไร่
4. การอุตสาหกรรม อำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตดำเนินการและประกอบการจำนวน 42 แห่ง แยกเป็นตำบลดังนี้
 - 4.1 ตำบลบางขนาก จำนวน 3 แห่ง
 - 4.2 ตำบลสิงโตทอง จำนวน 1 แห่ง
 - 4.3 ตำบลโพรงอากาศ จำนวน 5 แห่ง
 - 4.4 ตำบลหมอนทอง จำนวน 1 แห่ง
 - 4.5 ตำบลศาลาแดง จำนวน 30 แห่ง
 - 4.6 ตำบลคอนฉิมพลี จำนวน 1 แห่ง
 - 4.7 ตำบลบึงน้ำรักษ์ จำนวน 1 แห่ง
5. การพาณิชย์กรรม มีการค้าขายข้าว สัตว์ ไม้ผล และสัตว์เลี้ยง ตลาดการค้าและสินค้าอื่น ๆ 4 แห่ง คือ
 - 5.1 ตลาดบางน้ำเปรี้ยว
 - 5.2 ตลาดคลอง 16
 - 5.3 ตลาดคลอง 17
 - 5.4 ตลาดเทศบาลบางขนาก
6. สถาบันทางการเงิน
 - 6.1 ธนาคารไทยพาณิชย์
 - 6.2 ธนาคารกรุงเทพฯ
 - 6.3 ธนาคารกรุงไทย
 - 6.4 ธนาคารกสิกรไทย
 - 6.5 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
7. รายได้ของประชากร รายได้ของประชากรเฉลี่ย 25,000 บาท/คน/ปี รายได้รวมเฉลี่ย/ครอบครัว/ปี 68,000 บาท

สภาพสังคม

1. การสาธารณสุข
 - 1.1 มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง จำนวน 1 แห่ง
 - 1.2 สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ จำนวน 1 แห่ง
 - 1.3 สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน จำนวน 12 แห่ง
 - 1.4 คลินิกเอกชน จำนวน 2 แห่ง
 - 1.5 ร้ายขายยาแผนปัจจุบัน 5 แห่ง
2. การคมนาคม การติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด มี
 - 2.1 ถนนสายจะเชิงเทรา – บางน้ำเปรี้ยว ระยะทาง 19 กม.
 - 2.2 ถนนสายบางน้ำเปรี้ยว – ตลาด 16 ระยะทาง 12 กม.
 - 2.3 ถนนสายบางน้ำเปรี้ยว – บางชนาก ระยะทาง 11 กม.
 - 2.4 ทางรถไฟสายตะวันออก (กรุงเทพฯ – อยุธยา)
3. การโทรคมนาคมติดต่อสื่อสาร
 - 3.1 ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 2 แห่ง
 - 3.2 มีการให้บริการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์
 - 3.3 มีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้าสังกัดการไฟฟ้าฯ 2 แห่ง
 - 3.4 หอกระจายข่าว จำนวน 80 แห่ง

ข้อมูลทางการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม ด้านการศึกษา อำเภอ
บางน้ำเปรี้ยว จัดการศึกษาแยกเป็นระบบ คือ

1. การศึกษาในระบบโรงเรียน จัดการศึกษา ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

1.1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา มีโรงเรียน 55
โรงเรียน (แบ่งเป็นขยายโอกาส 14 โรงเรียน)

- 1.1.1 จำนวนครูในสังกัด 574 คน
- 1.1.2 จำนวนนักเรียน 11,907 คน
- 1.1.3 จำนวนห้องเรียน 531 ห้อง
- 1.2 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษามีโรงเรียน 5 โรงเรียน
 - 1.2.1 จำนวนครูในสังกัด 153 คน
 - 1.2.2 จำนวนนักเรียน 2,139 คน
 - 1.2.3 จำนวนห้องเรียน 53 คน

1.3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2 โรง

1.3.1 จำนวนครูในสังกัด 8 คน

1.3.2 จำนวนนักเรียน 137 คน

1.3.3 จำนวนห้อง 8 ห้อง

สภาพปัญหาทางการศึกษา

1. ด้านบุคลากร อัตรากำลังของครูอาจารย์ยังไม่เหมาะสม ในระดับก่อนประถมศึกษา ไม่มีปัญหาเรื่องจำนวนครู เพราะได้รับครูจ้างสอนมาเพิ่มที่จะจัดให้สอนในระดับนี้เป็นการเฉพาะ ระดับประถมศึกษา ในภาพรวมของอำเภอโดยเฉลี่ยอัตราส่วนครู/นักเรียน ไม่มีปัญหาตามอัตรา กำลังครู แต่ในบางโรงเรียนยังประสบปัญหาเรื่องอัตรากำลังครูเนื่องจากบางโรงเรียนขาดครู และ บางโรงเรียนมีครูเกินอยู่ซึ่งยังไม่สามารถปรับให้เกิดความสมดุลได้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาพรวมของอำเภอยังมีปัญหาเรื่องอัตรากำลังครูบางโรงเรียนครู 1 คน ต้องรับภาระนักเรียน มากกว่าเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ บางโรงเรียนขาดอัตรากำลังครูและครูที่สอนไม่มีวิชาเอกตรงกับการสอนในหลักสูตร

2. ด้านอาคารสถานที่ สำนักงานการศึกษาธิการอำเภอยังไม่มีสถานที่ทำงานเป็นสัดส่วน ของตนเอง ตั้งอยู่บนที่ว่าการอำเภอและรวมอยู่ 2 หน่วยงาน ทำให้สถานที่คับแคบการปฏิบัติงาน ไม่คล่องตัวเท่าที่ควร

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ส่วน ใหญ่มีอาคารเรียน ห้องเรียนอาคารประกอบยังไม่เพียงพอกับจำนวนครูและนักเรียน และโรงเรียน ขนาดเล็กยังมีอยู่จำนวนมาก ส่งผลให้การพัฒนาปรับปรุงกระทำได้ยากลำบากอำเภอยังไม่มีสนาม กีฬากลาง และโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องสนามกีฬาของโรงเรียน สำหรับใช้ในการเรียน การสอนรวมทั้งปัญหาน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน ไม่สามารถใช้สนามได้ วัดและมัสยิดส่วนใหญ่ เก่าแก่มาก สิ่งก่อสร้างมีสภาพชำรุดทรุดโทรม ยังต้องการบูรณะอยู่เป็นจำนวนมาก

3. ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา

3.1 อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียน สูงกว่าเป้าหมาย

3.2 โอกาสทางการศึกษา

3.2.1 การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนชั้นป.1 ยังไม่ครบ 100%

3.2.2 อัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่จบชั้น ม.ต้น และ ม.ปลายยังไม่เป็นไป

ตามนโยบาย

3.2.3 การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ ยังจัดไม่เพียงพอ

กับความต้องการ

3.3 มาตรฐานการศึกษายังไม่ได้มาตรฐาน

4. ปัญหาด้านการคมนาคม

4.1 อำเภอที่มีพื้นที่กว้างถนนที่ใช้ในการเดินทางติดต่อระหว่างอำเภอดำบล หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนดินลูกรังและมีสภาพที่ชำรุดทรุดโทรมเป็นส่วนใหญ่ทำให้การเดินทางติดต่อประสานงานการปฏิบัติงานเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน

4.2 ยานพาหนะในการเดินทางไปมาระหว่าง อำเภอ ตำบล หมู่บ้านยังไม่เพียงพอกับผู้โดยสาร

ด้านการศาสนา ประชาชนในพื้นที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยวมีความเลื่อมใสในพระศาสนา โดยมีตัวบ่งชี้จากศาสนสถานที่มีความมั่นคงถาวร ตลอดจนการประกอบกิจทางศาสนาก็ปฏิบัติกันอย่างจริงจัง และความเชื่อทางศาสนาแบ่ง ประชาชนออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

พระพุทธศาสนิกชน จำนวน 37,382 คน คิดเป็นร้อยละ 47 %

มุสลิม จำนวน 40,612 คน คิดเป็นร้อยละ 51%

คริสต์ศาสนิกชน จำนวน 1,590 คน คิดเป็นร้อยละ 2 %

มีศาสนสถานจำแนกเป็น วัด 30 วัด มัสยิด 39 แห่ง

ด้านการวัฒนธรรม อำเภอบางน้ำเปรี้ยวเป็นแหล่งอารยธรรมโบราณประมาณ 2000 ปี โดยการค้นคว้าจากขุดค้นในแหล่งอารยธรรมลุ่มน้ำบึงไผ่ดำ ซึ่งปรากฏว่ามีภาชนะ เช่น เครื่องปั้นดินเผา ขวานหิน โบราณ หินลับและซากสัตว์อันแสดงว่า ณ บริเวณที่แห่งนี้เคยเป็นแหล่งที่มีมนุษย์อาศัยอยู่จริงและถูกทิ้งร้าง ไปมีสภาพเป็นป่าดิบจนมาสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ขุดคลองบางขนาก และเกิดคลองซอยต่าง ๆ เช่น คลอง 17, คลอง 18, คลอง 19, คลอง 20, คลอง 21 เป็นต้น ทำให้ประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่ตามแนวลำคลองต่าง ๆ เกิดเป็นชุมชนใหญ่ต่อมา

ในปัจจุบันจากการสำรวจ และสอบถามปรากฏว่าในพื้นที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยวแบ่งลักษณะทางวัฒนธรรมแยกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ดังนี้ สืบเนื่องจากประชาชนในพื้นที่เป็นคนไทยพุทธ ร้อยละ 48 และคนไทยมุสลิม ร้อยละ 52 กล่าวคือ

1. วัฒนธรรมคนไทยพุทธก็ยังรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี เช่น ปีในวันสงกรานต์ปล่อยกระทงฯ และแหล่งที่ถือว่าเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญของอำเภอบางน้ำเปรี้ยว

2. วัฒนธรรมคนไทยมุสลิม ส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีทางศาสนา เช่น ประเพณีวันอีดิลอัลดฮา (การนมัสการพระเจ้าพร้อมกันทั่วโลก) ประเพณีอีดิลฟิตรี (การนมัสการพระเจ้าหลังจากฤดูถือศีลอด) เป็นต้น

ความรู้เรื่องการทำปลีญวนโดยใช้ผักตบชวา

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้คำว่า การทำ แทนคำว่า การถัก

การถัก คือ การเอาเส้นเชือกหรือหวายไขว้สอดกันให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ให้ติดต่อกัน (ในที่นี้ใช้ผักตบชวาแทนเชือกหรือหวายในการถัก)

ปลีญวน คือ เครื่องสำหรับนอนเล่น แกว่งได้ ตัวปลีถักด้วยผักตบชวาเป็นตาโปร่ง

ผักตบชวา เป็นพืชน้ำ มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า “*eichhornia crassipes*” จัดเป็นวัชพืชประเภทลอยน้ำ มีความคงทนต่อดินฟ้าอากาศอย่างดีเยี่ยม มีดอกสีม่วงอ่อนสวยงาม คล้ายช่อกล้วยไม้ และแพร่พันธุ์เจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว

ตามประวัติกล่าวว่า ผักตบชวาเริ่มเข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 คือในปี พ.ศ. 2444 โดยครั้งนั้นเจ้านายฝ่ายในตามเสด็จประพาสที่ประเทศชวา (อินโดนีเซีย) ได้เห็นพืชน้ำชนิดนี้ออกดอกสวยงามทั่วไป จึงได้แยกต้นกลีบมาปลูกในประเทศไทย และใส่อ่างดินเลี้ยงไว้หน้าสนามวังสระประทุม และเพิ่มจำนวนมากขึ้น จนกระทั่งน้ำท่วมวังสระประทุม ทำให้ผักตบชวาล่องลอยกระจายไปตามแม่น้ำลำคลองทั่วไปและแพร่พันธุ์จำนวนมาก อันเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการคมนาคมทางน้ำ และการระบายน้ำทางชลประทาน

ตั้งแต่นั้นมา คนไทยจึงมีความคุ้นเคยกับผักตบชวาจนทุกวันนี้ และนำผักตบชวาไปใช้ประโยชน์เป็นอาหารสัตว์ ทำปุ๋ย เพาะเห็ด ทำกำขงหุงต้ม เยื่อกระดาษ ตลอดจนเป็นเส้นใยที่ใช้ทำหัตถกรรมเครื่องจักสาน แต่มีข้อเสียคือเชื้อราเกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งป้องกันโดยวิธีใช้สารเคมีกำจัดเชื้อรา และระวังความชื้น

ผลิตภัณฑ์ผักตบชวา รุ่นแรก คือ ปลีญวนผักตบชวา ตามประวัติกล่าวว่า “ราษฎรในละแวกบึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้คิดริเริ่มประมาณ 40 กว่าปีล่วงมาแล้ว โดยทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน สำหรับแขวนนอนเล่น และพักผ่อนในร่ม ต่อมาภายหลังจึงมีการทำปลีญวนเป็นอาชีพเสริมเพื่อจำหน่ายไปตามท้องถิ่นอื่น ๆ รวมทั้ง ท้องถิ่นของโรงเรียนวัดบึงทองหลางด้วย

ส่วนประกอบของปลีญวน

1. ส่วนคล่องเสา (หูแปล) ทั้ง 2 ด้าน คือ หัวและท้าย
2. ตัวแปล

อุปกรณ์ในการถักปลีญวน

1. มีดบางเล่มใหญ่
2. มีดบางเล่มเล็ก
3. ผักตบชวาทากแห้ง

วัตถุประสงค์ในการทำเปลญวนผักตบชวา

1. ผักตบชวาสด ๆ ขนาดกำลังดี ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป ต้นควรมีช่วงยาวประมาณ 50-60 เซนติเมตร ลำต้นมีสีเขียวเสมอกัน ตัดใบและรากออก ตากแดด 3 วัน หรือจนแห้งสนิท เมื่อแห้งผักตบชวาจะเปลี่ยนสีจากเขียวเป็นน้ำตาล

2. กรรไกรสำหรับตัดผักตบชวาที่แห้งแล้ว เมื่อเวลาถักเพื่อเก็บงานให้เรียบร้อย สำหรับขั้นตอนและวิธีการถักโดยละเอียด ผู้วิจัยขอเสนอไว้ในแผนการสอน

วิธีถักเปลญวนผักตบชวา ขั้นตอนการเตรียมวัสดุ

1. คัดเลือกลำต้นสดๆ ที่ขนาดกำลังดี ไม่อ่อนหรือแก่เกินไป ต้นควรมีช่วงยาวประมาณ 50 – 60 เซนติเมตร
2. ตัดลำต้นออกจากกอผักตบชวา
3. ตัดใบและรากทิ้ง
4. ล้างทำความสะอาดผิว
5. นำมาผ่าเป็น 2 ซีก ทำให้แห้งโดยเอาส่วนของยอดผักตบชวา มัดรวมกันเป็นกระจุก ๆ แล้วแผ่กระจายตากแดด หรือตากบนราว ประมาณ 3 วัน ต้นจะแห้งสนิท
6. นำผักตบชวาที่แห้งสนิทจนเป็นสีน้ำตาลมาถักเป็นเปลญวน
7. ถักด้วยสายเกลือและสายขัด
8. สายที่ได้ถักรวมกันจนได้ส่วนของ หัวเปล ตัวเปล และท้ายเปล
9. เสร็จขั้นตอนการถักเปลญวนโดยใช้ผักตบชวา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

รัตนะ บัวสนธิ์ (2535, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและ การจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อแก้ปัญหาการใช้หลักสูตร พบว่า มีสิ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การอนุรักษ์ และสร้างป่าไม้ของชุมชน ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากป่า (การใช้สมุนไพร) เป็นกระบวนการคิดและกระทำโดย เจ้าอาวาสในชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนเป็นการเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ชำนาญ ชื่นจิตร (2536, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิชางานช่างระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน ศึกษาพิเศษ โดยใช้แบบสอบถามประมาณค่าได้ค่าเฉลี่ย อันดับดังนี้ คือ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการทำงานด้วยความปลอดภัยทั้งในและนอกเวลาปฏิบัติงาน, เพื่อสร้างนิสัยรักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีคุณภาพในการทำงาน พัฒนาทักษะในการใช้ เครื่องมือได้อย่างถูกต้องและปฏิบัติงานอย่างมีระเบียบแบบแผน รู้จักนำทรัพยากรท้องถิ่นมา ประดิษฐ์เป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่มีประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อาชีพ และคุณลักษณะของอาชีพต่าง ๆ ทางอุตสาหกรรม ส่งเสริมให้ปฏิบัติงานอย่างมีความเข้าใจ ในการทำงานอันเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต

มาเรียม นิลพันธุ์ (2536, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการวิจัย วัฒนธรรม โดยนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งเป็นข้าราชการสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า หลังจากการฝึกปฏิบัติภาคสนาม ภาคทฤษฎี พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม มากกว่าก่อนเข้ารับการอบรม โดยมีปัจจัยที่ ส่งเสริม คือ ความเอาใจใส่ ของวิทยากรและความสนใจและตั้งใจของผู้เข้ารับการอบรม รวมทั้ง ความร่วมมือและความช่วยเหลือจากผู้นำชาวบ้านในชุมชน

สุรียา เหมตะศิลป์ (2536, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ สร้างเสริมสมรรถภาพในการพัฒนาหลักสูตร แบบมีฐานมาจากระดับโรงเรียนสำหรับครู โรงเรียน มัธยมศึกษา โดยประเมินโครงร่างของหลักสูตร ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ สถานการณ์ กำหนดจุดมุ่งหมาย คัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระประสบการณ์การเรียนรู้ เสนอแนว การใช้หลักสูตร กำหนดมาตรการในการวัดและประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพ ผลการทดลอง ครูที่ได้รับการอบรมมีคะแนนทักษะปฏิบัติ ในการพัฒนา หลักสูตรมากกว่าครูที่ไม่ได้รับการอบรม

ชอุ่ม กรไกร (2536, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ผลการ วิจัยพบว่า โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการ ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

ชาติรี มณีโชติ (2539, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการ สำหรับครูประถมศึกษา ด้วยการนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ แบบเอกัตบุคคล มาประยุกต์ใช้ กับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน 1) การศึกษาสภาพการณ์ก่อนการพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร 3) การประเมินโครงร่างหลักสูตร 4) การนำหลักสูตรไปใช้

5) การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร ผลการวิจัยหลังจากสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้หลักสูตรการวิจัยการปฏิบัติการ สำหรับครูประถมศึกษา ที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้
 ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ (2538, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชางานเลือก กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นหลายภาษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหิน ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นเหมาะสมกับผู้เรียน มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต นักเรียนมีความรอบรู้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ ในส่วนของครูผู้สอนงานอาชีพ มีความพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น

ชัชวาล เปานาเรียง (2539, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา มีปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงตามลำดับเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำแผนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน ด้านการใช้สื่อการเรียน การสอน และด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน

สุนทร ศรีภิรมย์ (2539, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ สำหรับผู้ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมการใช้หลักสูตร พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางใน 3 ด้านคือ

1. ด้านเอกสารเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุดคือ เอกสารในการใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนทำให้สอนไม่ทันและความเข้าใจในการเขียนกิจกรรมเสนอแนะในแผนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ข้อที่เป็นปัญหาสูงสุดคือ ความพร้อมด้านทรัพยากรงบประมาณในการจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล

มานิช โกมลวนิช (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพอบรมตามความต้องการเพิ่มความสามารถทางวิชาการของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ 013

ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าครูมีความต้องการได้รับการอบรม

1. ด้านการใช้เครื่องมือช่างพื้นฐานในระดับมาก รองลงมาได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานช่างพื้นฐานและการจัดดูแลและบำรุงรักษา

2. ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

3. ด้านเทคนิคการปฏิบัติงานไฟฟ้าภายในบ้าน งานไม้ก่อสร้าง และไม้ครุภัณฑ์

โดยนำเอกสารหลักสูตรที่ยกร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญ 10 ท่านเพื่อประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข จนได้หลักสูตรฉบับปรับปรุงแก้ไขแล้ว

วิทยา แสงงาม (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การสอนมวย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีการจัดทำวิชา/รายวิชา เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตเหมาะสมกับผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ได้ถูกกำหนดไว้สัมพันธ์กับการจัดการการสอนในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจัดได้อย่างเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายเนื้อหา สภาพท้องถิ่น และผู้เรียน

พชณี พงษ์สุภา (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง งานใบตอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการปรับรายละเอียดของเนื้อหาในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ผลการวิจัยสรุปว่า การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ งานที่เตรียมไปสู่อาชีพ แขนงงานช่างประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสูง สอดคล้องกับท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร มีดังนี้

ไทเลอร์ (Tyler, 1996, p. 3806) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษา ในวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือรัฐโอกลาโฮมา โดยสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษา 125 คน ครูใหญ่โรงเรียนที่ผู้สำเร็จการศึกษาสอนอยู่ จำนวน 75 คน ผลการวิจัยสรุปว่า ความรู้ทางวิชาการ เฉพาะควรมีเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ส่วนในวิชาการศึกษาควรปรับปรุงบางส่วนเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ควรให้มีโอกาสเลือกเรียนรายวิชาตามความสนใจของผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ มีดังนี้

ภาควิชาการศึกษา รัฐอัลเบอร์ตา (Alberta dept. of Education, 1983, abstract) การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในระดับประถมศึกษา ตามแนวทางการพัฒนาของอัลเบอร์ตานั้น จะจัดให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลักสูตรการเรียนการสอนนั้น จะสอนโดยเน้นความสัมพันธ์กันระหว่างทักษะทั้ง 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งในส่วนของวิธีการสอนต่าง ๆ นั้น ครูสามารถที่จะกำหนดเองได้ตามความเหมาะสม และตามแนวทางของหลักสูตรอาชีพที่จะสอนในระดับชั้นประถมศึกษาประกอบด้วย 4 หัวเรื่องคือ

1. การช่วยเหลือตนเอง
2. ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม
3. อาชีพที่น่าสนใจ
4. ความรู้เกี่ยวกับร่างกาย

วิเวียน (Vivian, 1996, p. 2118-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และรูปแบบการคิดเรื่องการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรดูแลสุขภาพ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าว ช่วยให้การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อในการดูแลสุขภาพแต่ละท้องถิ่นเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ยังให้ผลสัมฤทธิ์คงเดิมเมื่อนำไปใช้สอนกับท้องถิ่นในลักษณะเดียวกัน การนำไปสอนพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ด้านการฝึกอบรม ส่วนด้านเนื้อหา ด้านทักษะ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับรูปแบบการคิด ด้านความรู้ ความจำ ด้านความเข้าใจและโดยรวมไม่แตกต่างกัน

เจอร์รี่ (Jerry, 1996, p. 4254-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบกราฟิกที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ควรรวบรวมแนวคิดและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกที่เป็นทางการศึกษาให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิก และนักการศึกษา เมื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแล้วควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย

ชีล่า (Sheila, 1996, p. 2314-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องหลักสูตร พบว่า การให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาแบบพิเศษมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารการศึกษา การบริหารงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร เป็นต้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในทางที่ดีอีกด้วย

เบอร์นาร์ด (Bernard, 1996, p. 2123-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบหลักสูตร วิทยาศาสตร์ ระหว่างหลักสูตรนานาชาติ ในประเทศอังกฤษและแคว้นเวลส์ กับหลักสูตรปกติใน รัฐออนตาริโอ ประเทศแคนาดา พบว่า ระบบการศึกษาในรัฐออนตาริโอ มีการกระจายอำนาจทาง การศึกษามากกว่าระบบการศึกษาในประเทศอังกฤษและแคว้นเวลส์ เช่น การส่งเสริมให้โรงเรียน สามารถพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้เองได้ ในขณะที่หน่วยงานทางการศึกษาส่วนท้องถิ่นของประเทศ อังกฤษและแคว้นเวลส์ มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้เองมีน้อยมาก ดังนั้นควรผลักดัน ให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น เช่น การนำโปรแกรมวิทยาศาสตร์ใน รัฐออนตาริโอมาใช้สอน และให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงปัญหาในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงจำเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และจะเป็นส่วนช่วยสนับสนุนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น